

istorice/științifice cu cea mitologic-imaginară; spectrul larg de preocupări (astronomie, mineralogie, istorie a religiilor etc) care constituie o sursă permanentă de dezvoltare artistică; viziune de sinteză, lirism visător, o anume detașare și atracția stranietății, nostalgia unor lumi astrale,

După scurta *Sonatină* din 1985, în care liniile melodice cu relief, pulsația ritmică vioaie și sfârșitul veloce au compensat momentul de oboseală a percepției din *Sonata* (1979), Livia Teodorescu a urcat pe scenă și a cântat la patru mâini cu Violetta Ștefanescu piesa finală, *Sonatina buffa (Omagiul lui Charlie Chaplin)* din 1986. Astfel, nevoia publicului de varietate a fost și ea împlinită.

Duo-ul a interpretat cu mult brio această lucrare cu ecouri din *Golliwog's Cakewalk* de Debussy și *Ragtime-ul* lui Stravinsky.

Abundența de culori, efecte de pedală, contraste dinamice și agogice conduce la prolixitate, ceea ce, paradoxal, răpește din spiritul ludic al lucrării; în schimb, pasajul descendent în clustere și dialogul final dintre registre arătau deja, în 1986, mult talent. Recitalul seară-de-autor s-a terminat în aplauze entuziaste meritate pe deplin de ambele muziciene. Violetta Ștefanescu este o pianistă foarte serioasă care și-a asumat un program dificil și a răspuns cu totală dedicație și eleganță, fără a da impresie de mare efort, acestei provocări. Tehnica de acorduri, pasajele de viteză, efectele timbrale au fost foarte bine

Livia Teodorescu-Ciocănea, Violetta Ștefanescu

toate susținute de o poziție morală ireproșabilă. Ascultătorul excesiv de critic ar putea însă găsi reproșuri legate de concizia stilistică ce se face uneori dorită. În *Sonata* din 1979, lucrare de început, în care s-au putut auzi elanuri-întrebări ce anunță stilul matur al compozitoarei, au existat zone mai diluate și uneori au lipsit momente incisive sau de "coagulare" a acțiunii. Din cauza agogicii molcome (inspirate de partitură sau interpretare?), sentimentul orientării în timp s-a pierdut pe alocuri, instalându-se o lejeră monotonie care ar putea fi atribuită capacității limitate de asimilare a publicului. Cât de variat sau unitar stilistic ar trebui să fie un recital sau o seară de autor pentru ca atenția publicului să rămână mereu alertă, poate deveni o întrebare utilă. Nevoia de unitate stilistică a fost pe deplin satisfăcută în seara lui 17 iunie, Livia Teodorescu demonstrând de la început un contur stilistic căruia i-a rămas fidelă.

realizate, or Livia Teodorescu, foarte bună pianistă ea însăși, nu scrie partituri ușoare pentru pian.

În măsura în care artiștii s-ar putea și pot împărți în obsesionali (Mondrian, Soutine, Satie) sau versatili (Picasso, Stravinsky), Livia Teodorescu îmi apare ca un artist nu atât obsesional, cât evolutiv și totodată solid așezat pe repere fixe.

A fost o seară bogată în impresii. După concert, Bucureștiul spălat de ploaia torențială a generat la rândul lui gânduri contradictorii despre raporturile naturii cu cultura, despre dinamica eticii cu estetica, despre pragmatism, idealism și buna măsură. Pe acest fundal, Livia Teodorescu mi-a apărut din nou ca un spirit nobil, idealist, o abilă mânătoare a propriului limbaj muzical, generoasă în relația cu timpul, cu existența, cu arta, cu semenii săi.

Lena VIERU CONTA

Corul Pro Arte – Tradiție și continuitate peste timp

Mișcarea corală românească este una cu puternice rădăcini istorice, primele încercări de conturare a unor formații vocale fiind consemnate în lumea satului de la sfârșitul secolului al XIX-lea, unde astfel de activități reflectau bucuria de a cânta împreună a membrilor micilor comunități și realizau o incipientă formă de socializare în manieră artistică. La scurt timp, în contextul luptei pentru afirmarea identității naționale și pentru realizarea unirii tuturor românilor, mișcarea corală a devenit unul dintre fronturile pe care se ducea această luptă cu precădere în provinciile ocupate de marile imperii ale vremii, unde a contribuit la trezirea sentimentului patriotic autentic și în mediul orășenesc. Prețuită și în perioada interbelică, mișcarea corală alcătuită din formații profesioniste, semi-profesioniste și de amatori a căpătat din nou semnificații social-politice după încheierea celei de-a doua conflagrații mondiale, când regimul ajuns la conducerea statului a impus transmiterea noilor principii ideologice și prin intermediul creațiilor muzicale.

În ciuda acestui context mai puțin prielnic, mișcarea corală autentică a continuat să existe inclusiv prin formații instituționalizate și să promoveze adevăratele valori naționale românești, un exemplu în acest sens constituindu-l

activitatea Corului Universității București înființat în 1949 de legendarul dirijor Marin Constantin și dezvoltat apoi timp de două decenii de Nicolae Ciobanu, perioada respectivă fiind presărată cu importante succese la diversele concursuri și aprecieri din partea celor mai importante figuri ale lumii muzicale autohtone de atunci. După ce în urma plecării lui Nicolae Ciobanu s-a dizolvat timp de șase ani, Corul Universității și-a reluat aproape de la zero activitatea în 1976 sub conducerea pe atunci tinerei studente a Conservatorului bucureștean, Ligia Balica Vascan, discipolă a lui Marin Constantin și Iovan Miclea. Treptat, Corul Universității devenit din anul 1979 Corul Pro Arte al Universității București s-a făcut remarcat din nou la concursuri importante, fiind apoi invitat să realizeze înregistrări și să susțină concerte la Ateneul Român sau Sala Radio.

Povestea Corului Pro Arte a părut că ajunge la final odată cu plecarea în S.U.A a Ligiei Balica Vascan și încetarea activității ansamblului, însă entuziasta dirijoare, rămasă sufletește alături de foștii săi coriști, a intuit la aniversarea a patru decenii de la reînființare, necesitatea reluării activității Corului Pro Arte și astfel a reușit reuniunea mai multor generații de pro-artiști, așa cum îi numește chiar

domnia sa cu drag, în două concerte desfășurate la mijlocului anului 2017. Dorindu-și să le transforme într-o veritabilă tradiție, Ligia Balica Vascan a reluat concertele și în 2018, la începutul lunii iulie când am putut aplauda bucuria de a cânta a membrilor Corului Pro Arte mai întâi în Aula Magna a Facultății de Drept și apoi în sala de concerte a Centrului Național de Artă Tinerimea Română, acesta din urmă având loc pe 3 iulie. În cadrul concertului de la Tinerimea Română am putut remarca structura repertorială diversificată ce a făcut ca spectacolul să fie practic segmentat în trei tronsoane al căror punct comun l-au reprezentat plăcerea cu care au cântat membrii Corului Pro Arte și bucuria acestora de a fi din nou împreună în fața publicului. Primul segment al concertului a fost dedicat repertoriului coral autohton din care am putut asculta în succesiune cinci dintre piesele foarte cunoscute, acestea fiind precedate firesc de imnul academic *Gaudeamus igitur* și de imnul corului Pro Arte, lucrarea *Frumoase zile de tinerețe* compusă de Nicolae Oancea. Au urmat apoi *Sârba pe loc* de Gheorghe Danga, *La fântână* de Augustin Bena, *Mă luai, luai* de Tudor Jarda și *Stelele-n cer* de Paul Constantinescu, toate ilustrând prețuirea unora dintre compozitorii noștri pentru filonul folcloric și dorința de păstrare a tradiției evidențierii identității naționale prin intermediul mișcării corale a celor de la Pro Arte și a conducătoarei lor, Ligia Balica Vascan. De asemenea, încă

din aceste piese am remarcat naturalețea interpretării unor coriști reuniți doar de pasiunea pentru muzică (membrii Corului Pro Arte nu au o anumită pregătire muzicală), precum și atenția acordată semnificațiilor textului ce a contribuit la conturarea unei remarcabile logici a frazării melodice dar și a unor scenarii literare ce au căpătat atitudini și expresii diverse specifice fiecăreia dintre bijuteriile corale prezentate.

După ce în zona mediană a concertului i-am remarcat glasul cald și cristalin din care a răzbătut emoția revederii cu publicul autohton al Ligiei Balica Vascan care ne-a oferit trei piese, *Bagă, Doamne, luna'n nori* și *Floricea de pe apă* de Tiberiu Brediceanu și *Eu mă duc, codrul rămâne* de

Corul Pro Arte, dirijor Ligia Balica Vascan, la pian Loredana Baltazar

George Enescu, în interpretarea cărora a fost însoțită cu rafinament și delicatețe de pianista Loredana Baltazar, ultima parte a concertului ne-a dezvăluit versatilitatea repertorială a Corului Pro Arte, prin prezentarea altor cinci piese din repertoriul universal, de această dată, printre care negro spiritual-ul *Everytime I Feel the Spirit* și madrigalele *Tanzen und Springen* de Hans Leo Hassler și *Vezzosette ninfe e belle* de Giovanni Gastoldi, nestemate ale muzicii corale, care au demonstrat că Pro Arte poate să-și reconfirme statutul interpretativ pe care l-a avut cu decenii în urmă când era considerat printre cele mai bune ansambluri neprofesioniste.

În ambianța unui orizont artistic în care scara valorică pare a fi încă fragilă și expusă răsturnării într-o ordine nefirească, reapariția Corului Pro Arte la inițiativa doamnei Ligia Balica Vascan poate însemna reaprinderea mișcării corale de amatori din țara noastră care alături de cea profesionistă poate asigura perpetuarea tradiției și continuitatea peste timp a unor manifestări menite a reliefa rolul muzicii corale în promovarea autenticelor valori naționale. Nu în ultimul rând, concertul Corului Pro Arte ne rămâne în minte prin puritatea trăirilor și sentimentelor transmise și prin eleganța gesticii dirijorale a Ligiei Balica Vascan a cărei comunicare sufletească nevăzută cu coriștii s-a simțit în fiecare moment al manifestării.

Mădălin Alexandru STĂNESCU